

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВИТИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

ЛУТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

І НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

16 травня 2019 р.

Київ

ЗБІРНИК ТЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

УДК 37.01:373.01:122(082)

**Всеукраїнська науково-практична конференція проводиться
відповідно до плану роботи Національної академії педагогічних
наук України**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
Протокол № 6 від 25 квітня 2019 р.*

Редакційна колегія:

*С. О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор — голова ред. кол.
О. М. Топузов, доктор педагогічних наук, професор — заст. голови ред. кол.
Н. П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор;
М. Д. Култаєва, доктор філософських наук, професор;
О. Л. Караман, доктор педагогічних наук, професор;
Н. Б. Антонець, кандидат педагогічних наук, с. наук. с.;
К. Ю. Ладоня, відповідальний редактор*

**Практична філософія і Нова українська школа: збірник
тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня
2019 р., м. Київ. — Київ: НАПН України, Інститут педагогіки
НАПН України, 2019. — 168 с.**

ISBN 978-966-644-492-5

Збірник містить тези виступів учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Практична філософія і Нова українська школа», що пройшла в НАПН України 16 травня 2019 р.

Тези присвячено таким питанням сучасної освіти, як алгоритми виховання гармонійної і культурної людини, виклики освіти дітей Z-покоління, критерії якості шкільної освіти у світлі філософських рефлексій, західний та український досвід модернізації шкільної освіти.

УДК 37.01:373.01:122(082)

*Матеріали подано в авторській редакції,
за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела
та вживання назв документів, власних імен тощо
відповідають автори публікації.*

ISBN 978-966-644-492-5

© НАПН України, 2019
© Інститут педагогіки НАПН України, 2019

Напрямок перший

ОСВІТА ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОГО
САМОСТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Довженко Т. О. Взаємодія сім'ї та школи в контексті педагогіки партнерства	10
Калініна Л. М. Модернізація управління крізь призму концепції Нової української школи	12
Корж Г. В. Історична пам'ять: освітній і виховний потенціал	16
Радіонова Н. В. Освіта як чинник національного самоствердження України: історія і сучасність (на матеріалі Слобожанщини)	19
Роговський О. М. Потенціал практичної філософії у реалізації завдань модернізації української освіти	21
Ткаченко Л. П. Формування мовної особистості в новій українській школі	24
Філатова Л. С. Імідж як чинник національного самоствердження України	26
Чижевський Б. Г. Взаємозв'язок профільного навчання і розвиток людського капіталу в Україні	29

Напрямок другий

АЛГОРИТМ ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ
І КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ

Браславська О. В., Максютов А. О. Національно-патріотичне виховання майбутніх учителів географії	34
Власов В. С., Роль і місце дискусійних питань на уроках історії	37

Корж Ганна Вікторівна,

*кандидат філософських наук, доцент
кафедри філософії Харківського національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ: ОСВІТНІЙ І ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Процеси політичної і культурної глобалізації ускладнюють проблеми самовизначення і національно-організованих соціумів, і пересічної людини. Одним із шляхів їх розв'язання є активізація людинотворчого потенціалу історичної пам'яті, зміст і функціональні можливості якого потребують переосмислення з урахуванням соціальних викликів та освітніх завдань. Ключовим компонентом формули нової школи є наскрізний процес виховання, який формує цінності [2, с. 7].

Дослідження історичної пам'яті у проблемному полі філософії освіти мають міждисциплінарний характер і тяжіють до створення соціокультурних синтезів. Філософсько-педагогічне та філософсько-антропологічне обґрунтування виховних можливостей історичної пам'яті наведено в працях В. Андрющенко, С. Бережної, Л. Горбунової, М. Дроботенко, М. Култаєвої, С. Пролеєва, Н. Радіонової, В. Табачковського, М. Триняк, П. Слотердайка та інших учених. Вони охоплюють широке коло філософських і педагогічних проблем: виховні стратегії збереження національної ідентичності, світоглядний потенціал історичної пам'яті у суспільстві знань, культурно-антропологічний вимір освітніх і виховних практик, міжпоколінна справедливість як передумова національно-патріотичного виховання, трансформації ідеї патріотизму в добу глобалізації. В сучасних відкритих і складноструктурованих соціумах вагомими складовими національно-патріотичного виховання є виховання в дусі миру, політичне виховання, взаємозв'язок морального і правового виховання, екологічне виховання, педагогіка співробітництва, інтеркультурний діалог. Моральні смисли історичної пам'яті завдяки включенню до системи навчальних і виховних практик активізують суспільно перетворюючий

потенціал освіти, що сприяє творенню справедливих спільнот з постконвенціональною мораллю.

Зауважу, існують відмінності якісних характеристик історичної пам'яті у різноспрямованих стратегіях національно-патріотичного виховання: у суспільно-політичних (коротко- і середньотривала прагматизована пам'ять з елементами міфотворчості), у морально-етичних (довготривала пам'ять про морально-ціннісне ставлення до Батьківщини й моральний досвід ставлення до неї), у релігійних (патріотично забарвлені істини віри). Пріоритетним напрямом суспільно-політичної стратегії має стати військово-патріотичне і громадянське виховання на основі конституційного патріотизму як гранично регулятивної ідеї, що передбачає дотримання рамок Конституції держави, захист державного суверенітету, повагу до прав і свобод людини. Загострення проблеми буттєвої укоріненості людини внаслідок посилення міграції актуалізує питання про соціокультурну обумовленість емоційного ставлення до малої і великої Батьківщини (любов, туга, біль, переживання).

У морально-етичних стратегіях традиція пов'язана із довгостроковою пам'яттю, містить такі зв'язки, котрі не розчиняються в часі, у ланцюгу поколінь їм притаманні тривалість і сталість, «темпоральна інтерсуб'єктивність» (Й. Рюзен), зміна протягом довгих періодів часу. Актуальним для дослідження виховного потенціалу історичної пам'яті є антропологічна інтерпретацію історичного часу р. Козеллека. Відомий вчений доводить, що «повсюду ми зустрічаємося з феноменом рекурентності: час летить і час лікує, він несе нове й оживляє старе, яке добре бачиться лише на відстані. Нашій структурі сучасності притаманні структури, що є прикметною ознакою не лише нашої власної історії сучасності» [1, с. 292]. В українській світоглядній культурі здатність до трансемпоральності має сквородинівська традиція, яка містить філософський, освітній та національний зміст, є чинником структурування освітнього простору, має культурний потенціал для розгортання національної ідеї та багатовекторної філософсько-освітньої й міжкультурної вертикальної і горизонтальної комунікації [докладніше дивись 3]. Отже, у ситуації світоглядного і політичного плюралізму об'єктивація історичної пам'яті у межах педагогічних відносин має сприяти оновленню національної свідомості, подоланню стереотипів тоталітарних та етноцентрич-

них стратегій, відродженню традиції на основі міжпоколінної справедливості.

Для національного самоствердження України важливим є критичне переосмислення попереднього досвіду багатомірної людської історії й засвоєння її уроків. Спільний образ минулого, який враховуватиме різні точки зору, має спиратися на чуття світової справедливості й толерантність (О. Гьофе). Переживання подій ноуменальної якості (Ф. Анкерсміт), їх реконструкція позитивно впливають на національно-патріотичне виховання, яке стає екзистенціально насиченим і експресивно забарвленим. Націю, як політично-культурну спільноту, об'єднує пам'ять про історичні трагедії та спільні здобутки. Спосіб існування національної свідомості задається інтегральною єдністю і взаємообумовленістю особистого і соціального вимірів. На кожному історичному етапі свого розвитку національна спільнота і молоде покоління повинні самі усвідомити, що вони вважають справжнім утіленням своєї історичності. Передумовою використання світового досвіду чи досвіду сусідів має бути знання власної культурної й історичної самобутності. Від рівня політичної та моральної компетентності особистості та діалогічних практик залежить майбутнє української освітньої та національної традиції.

Сучасними науковими дослідженнями та історичним досвідом доведено, що традиції української культури і ментальності містять потужний ціннісно-орієнтаційний потенціал. Цей духовний скарб національної історичної пам'яті є ресурсом для успішного існування освіти та широкого розгортання наскрізного процесу виховання, який формує цінності. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Козеллек Р. Часові пласти. Дослідження з теорії історії. / пер. з нім. Київ: Дух і Літера, 2006. 436 с.
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://zakinpno.org.ua/images/2017/docs/10/konczepczyia.pdf>
3. Култаєва М. Д., Прокопенко І. Ф., Радіонова Н. В. Філософсько-освітні імплікації Григорія Сковороди: у витоків сквородинівської інтелектуальної традиції: монографія / Мін-во освіти і науки України, Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків: Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х.: ФОП Мезона В. В., 2017. 245 с.